

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

698

Vragen van het lid **Van der Lee** (GroenLinks) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *het bericht «Juntaleider Myanmar reageert na uitsluiting voor deelname aan regionale top»* (ingezonden 28 oktober 2021).

Antwoord van Minister **Knapen** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 15 november 2021).

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Juntaleider Myanmar reageert na uitsluiting voor deelname aan regionale top»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw appreciatie ten aanzien van de inschatting van de mensenrechtenorganisatie Assistance Association for Political Prisoners (AAPP) dat er nog altijd duizenden mensen die waren opgepakt tijdens de protesten, opgesloten zitten?² Kloppen de berichten dat de gevangenen zijn mishandeld en gemarteld?

Antwoord 2

De berichten van organisaties zoals de Assistance Association for Political Prisoners (AAPP) dat er nog altijd duizenden mensen die waren opgepakt tijdens de protesten tegen de staatsgreep gevangenen zitten, zijn uiterst zorgwekkend. Veel politici, journalisten, vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en andere mensen die rondom de staatsgreep of in verband met de navolgende burgerprotesten zijn gearresteerd, hebben geen eerlijk proces gehad en zitten nog altijd vast. Het kabinet blijft oproepen tot onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating van al deze gevangenen, het meest recent via de op 8 november jl. gepubliceerde verklaring van alle

¹ NOS.nl, 18 oktober 2021, «Juntaleider Myanmar reageert na uitsluiting voor deelname aan regionale top» (<https://nos.nl/artikel/2402109-juntaleider-myanmar-reageert-na-uitsluiting-voor-deelname-aan-regionale-top>).

² Tweet AAPP (https://twitter.com/aapp_burma/status/1450482695885049858?s=20).

EU-lidstaten.³ De omstandigheden waaronder de gevangenen vastzitten zijn over het algemeen slecht, zoals ook bevestigd door de United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights. Het kabinet blijft oproepen om de toegang tot gevangenen voor internationale organisaties, zoals het Internationale Rode Kruiscomité, te verbeteren.

Vraag 3

Hoe beoordeelt u de verklaring van de Speciale Rapporteur van de VN voor de mensenrechten in Myanmar, Tom Andrews, waarin hij stelt dat het militaire regime deze politieke gevangenen niet heeft vrijgelaten omdat ze van standpunt zijn veranderd, maar vanwege de diplomatieke druk door de landen van de Association of Southeast Asian Nations (ASEAN)?⁴

Antwoord 3

De Tatmadaw, het Myanmarese leger, kondigde op 18 oktober jl. en op 30 juni jl. aan dat het een aantal gevangenen zou vrijlaten. Dit laat onverlet dat er nog enkele duizenden mensen vastzitten en dat de Tatmadaw sinds de recente vrijlatingen honderden nieuwe arrestaties heeft verricht. Bovendien geven de berichten over wreedheden van het Myanmarese leger tegen de eigen burgerbevolking aan dat mensenrechtenschendingen onverminderd aanhouden in Myanmar. Er lijkt dan ook geen sprake te zijn van een verandering van standpunt of een koerswijziging bij het militaire regime, zoals ook de VN Speciale Rapporteur voor de mensenrechten in Myanmar Tom Andrews heeft benadrukt.

Vraag 4 en 5

Kunt u toelichten of u bereid bent de diplomatieke druk op te voeren door middel van aanvullende gerichte sancties op strategische sectoren zoals olie en gas, conform een aangenomen motie van het Europees Parlement op 7 oktober over de mensenrechtensituatie in Myanmar?⁵

Kunt u toelichten wat er sinds de Raad Buitenlandse Zaken van 12 juli is gedaan op EU-niveau om de diplomatieke druk op het militaire regime in Myanmar op te voeren? Bent u erin geslaagd om het draagvlak binnen de EU voor gerichte sancties te vergroten? Zo nee, welke landen liggen nog dwars?

Antwoord 4 en 5

Het kabinet deelt uw zorgen over de mensenrechtensituatie in Myanmar en zet zich al sinds de staatsgreep consequent in om het geweld van het leger tegen vreedzame demonstranten te stoppen. Het kabinet heeft onder meer in EU-verband gepleit voor persoonsgerichte sancties en voor uitbreiding van het EU-sanctieregime, om betrokkenen bij de staatsgreep en economische entiteiten die in handen zijn van het Myanmarese leger op de sanctielijst te kunnen plaatsen en zo de druk op de Tatmadaw te vergroten. Sinds de staatsgreep zijn 29 individuen en zes entiteiten op de EU-sanctielijst geplaatst. Het kabinet verkent binnen de EU en in overleg met gelijkgezinde landen de mogelijkheden om nieuwe sancties aan te nemen, waaronder tegen de olie- en gassector en andere voor de junta lucratieve entiteiten. Binnen de EU bestaat nog geen consensus over aanvullende sancties tegen het Myanmarese leger.

De EU zet ook andere middelen in om de diplomatieke druk op de Tatmadaw te vergroten. Zo heeft de EU op 13 oktober jl. in een verklaring haar steun voor het werk van de ASEAN Special Envoy benadrukt en het leger opgeroepen om ASEAN toegang te verschaffen tot Myanmar.⁶ De EU Hoge Vertegenwoordiger heeft zich bij een verklaring van gelijkgezinde landen met een

³ Verklaring EU Hoge Vertegenwoordiger (EUV) namens de EU over de situatie in Myanmar, 8 nov. 2021: Myanmar/Burma: Declaration by the High Representative on behalf of the European Union – Consilium (europa.eu).

⁴ Tweet UN Special Rapporteur Tom Andrews (<https://twitter.com/RapporteurUn/status/1450185711173480453?s=20>).

⁵ European Parliament resolution of 7 October 2021 on the human rights situation in Myanmar, including the situation of religious and ethnic groups (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0417_EN.html#def_1_13).

⁶ Verklaring EUHV namens de EU ter ondersteuning van het werk van de ASEAN Speciaal Gezant, 13 okt. 2021: Myanmar/Burma: Declaration by the High Representative on behalf of the European Union to support the work of the ASEAN Special Envoy – Consilium (europa.eu).

vergelijkbare boodschap aangesloten.⁷ Op 8 november jl., een jaar na de laatste democratische verkiezingen in Myanmar, heeft de EU het aanhoudende geweld door het leger nogmaals veroordeeld in een verklaring.⁸ Ter ondersteuning van het besluit van ASEAN om de Myanmarese juntaleider Min Aung Hlaing niet uit te nodigen voor de recente ASEAN-top pleit Nederland er in EU-verband voor om de junta evenmin uit te nodigen voor de tweejaarlijkse top van de Asia Europe Meeting (ASEM) op 25 en 26 november 2021.

Tot slot blijft de EU de druk opvoeren door de mensenrechtensituatie in Myanmar en de situatie van de Rohingya hoog op de internationale agenda te houden. Zo co-sponsorde de EU een goed bezocht *high level side event* over de situatie van de Rohingya tijdens de High-Level Week van de Algemene Vergadering van de VN (AVVN) in september en leidt de EU de resolutie over de mensenrechtensituatie in Myanmar in de Derde Commissie, welke momenteel gaande is in New York.

Vraag 6

Trekt u ook met landen buiten de EU op om de diplomatieke druk op het militaire regime in Myanmar te verhogen, waaronder het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten? Is er sinds de militaire coup in februari van dit jaar een «emergency summit» georganiseerd, zoals is voorgesteld door de Speciale Rapporteur van de VN? Zo ja, wat is daar uit gekomen? Zo nee, zou u daar het initiatief toe kunnen nemen?⁹

Antwoord 6

Nederland trekt zowel bilateraal als in EU-verband gezamenlijk op met het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en andere regionale en internationale partners in het beleid ten aanzien van Myanmar. Er is regelmatig diplomatiek contact met gelijkgezinde landen en landen in de regio over de situatie in Myanmar. Ook onderhoudt Nederland onder meer via ambassades in de regio regelmatig contact met ASEAN-landen over de situatie. Er is sinds de staatsgreep geen noodcoalitie opgericht in de vorm die VN Speciaal Rapporteur voor de mensenrechten in Myanmar Tom Andrews voorstelt, maar Nederland zet zich internationaal in voor het verhogen van druk op de junta via sancties en andere diplomatieke middelen, waarbij de Nederlandse en EU-inzet is om geen legitimiteit aan het militaire regime te verschaffen. Reeds voor de staatsgreep zette het kabinet zich in voor de strijd tegen straffeloosheid in Myanmar, bijvoorbeeld met steun aan het Independent Investigative Mechanism for Myanmar (IIMM). Dit gaat onverminderd door. Tot slot ondersteunt Nederland de humanitaire respons in Myanmar, zie daarvoor ook het antwoord op vraag 7. Deze inspanningen zijn allemaal in lijn met de voorstellen van VN Speciaal Rapporteur Andrews.

Vraag 7

Klopt het bericht dat zowel het geweld in Myanmar escaleert als de humanitaire situatie steeds verder verslechtert? Ziet u mogelijkheden om de bevolking van Myanmar verder te ondersteunen?¹⁰

Antwoord 7

De humanitaire situatie in Myanmar is zorgwekkend, en is sinds de staatsgreep ernstig verslechterd. Nederland ondersteunt de humanitaire respons in Myanmar in 2021: via een bijdrage van EUR 200.000 aan het noodappeal van de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen

⁷ Gezamenlijke verklaring ter ondersteuning van de ASEAN Speciaal Gezant, 15 okt. 2021: Joint Statement of Support for the Special Envoy of the ASEAN Chair on Myanmar – United States Department of State.

⁸ Verklaring EUHV namens de EU over de situatie in Myanmar, 8 nov. 2021: Myanmar/Burma: Declaration by the High Representative on behalf of the European Union – Consilium (europa.eu).

⁹ Statement by Thomas H. Andrews, UN Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Myanmar at the United Nations Human Rights Council (<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=27283&LangID=E>).

¹⁰ The New Humanitarian, 19 oktober 2021, «Myanmars hidden hunger» (<https://www.thenewhumanitarian.org/news/2021/10/19/Myanmar-hidden-hunger-humanitarian-needs-rise-away-from-conflict-front-lines>).

(IFRC) via het Nederlandse Rode Kruis (NRK), alsook via onze ongeoormerkte bijdragen aan humanitaire organisaties die actief zijn in Myanmar, zoals de humanitaire VN-organisaties en het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC). Naast financiële uitdagingen hebben humanitaire partnerorganisaties in Myanmar eveneens te kampen met veiligheidsrisico's en met toegangsrestricties, waarbij het uiterst moeilijk is om delen van het land te bereiken. Ook bestaat het risico van politisering van humanitaire hulpmiddelen, waardoor de kans bestaat dat humanitaire hulp niet alle mensen in nood bereikt. Uitblijven van medewerking van de junta belemmert hulp voor de bevolking van Myanmar aanzienlijk. Nederland blijft in internationaal verband pleiten voor het verbeteren en veiligstellen van humanitaire ruimte en blijft het belang van de humanitaire principes benadrukken, zodat organisaties op veilige en verantwoorde wijze hulp kunnen leveren aan hulpbehoevenden in heel Myanmar.

Vraag 8

Kunt u reageren op het bericht dat Rohingya-vluchtelingen door de overheid van Bangladesh worden overgeplaatst naar een eiland voor de kust, ondanks de grote zorgen van hulp- en mensenrechtenorganisaties over de veiligheid op het eiland en de zorgen dat vluchtelingen tegen hun wil hierheen worden verplaatst en ook niet meer mogen vertrekken?¹¹

Antwoord 8

Het klopt dat er Rohingya-vluchtelingen door de overheid van Bangladesh zijn overgeplaatst naar het eiland Bhasan Char. Vanwege de overvolle vluchtelingenkampen in Cox's Bazaar, waar ruim een miljoen vluchtelingen worden opgevangen, ziet de overheid van Bangladesh zich genoodzaakt om elders onderdak te bieden aan Rohingya-vluchtelingen totdat zij kunnen terugkeren naar Myanmar. Het kabinet onderschrijft het belang van vrijwilligheid van verplaatsing naar een verblijf op Bhasan Char en spreekt dit regelmatig uit in de dialoog met de overheid van Bangladesh, evenals in gesprekken met de VN.

Het uitgangspunt voor alle partijen blijft dat terugkeer van de Rohingya naar Myanmar waardig, veilig, duurzaam en vrijwillig moet kunnen plaatsvinden. Deze voorwaarden zijn momenteel niet aanwezig in Myanmar en de huidige ontwikkelingen wijzen er niet op dat dit op korte termijn zal veranderen.

Het is daarom belangrijk dat de omstandigheden voor opvang in vluchtelingenkampen worden verbeterd en om te blijven werken aan een structurele oplossing voor de Rohingya-vluchtelingen. Het kabinet heeft hier op 22 september jl. nog voor gepleit tijdens een *high level side event* over de situatie van de Rohingya tijdens de AVVN.

¹¹ Nederlands Dagblad, 19 oktober 2021, «Bhasan Char is een openluchtgevangenis voor de Rohingya maar wat is het alternatief?» (<https://www.nd.nl/nieuws/buitenland/1065607/bhasan-char-is-een-openluchtgevangenis-voor-de-rohingya-maar-wa>).